

Вихідні дані: Матеріали Всеукраїнська науково-практичної конференції «Актуальні проблеми лінгводидактики: реалії та перспективи», (Херсон, 2016). – Херсон : ХДУ, 2016. – С. 138 – 141. Електронний ресурс. Режим доступу:

<http://www.kspu.edu/FileDownload.ashx/ЗБІРНИК%201%20ост.pdf?id=0e57f369-ee3e-4197-84a7-d943f481dd52>.

Рускуліс Л. В.

ВИДИ НАВЧАЛЬНО- ТА НАУКОВО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ШЛЯХИ ЇХ УПРОВАДЖЕННЯ В НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС

Розвиток освітнього середовища вищого навчального закладу повинен реалізовуватися через наукові дослідження. Оскільки сьогодні результат освіти визначається формуванням низки загальних та фахових компетенцій, майбутньому вчителю української мови задля постійної затребуваності необхідно вміти аналізувати потік наукової інформації, створювати авторські розробки (програми), запроваджувати в навчальний процес інноваційні технології тощо, тобто стати компетентним у створенні нового знання. Як зазначає С. Вітвицька, під поняттям компетентність студента в науково-дослідницькій діяльності розуміємо «спеціальні та загальнонаукові знання, які слугують методологічною основою до організації та проведення дослідження, загально наукові, дослідницькі вміння» [1, с. 265].

Зважаючи на таке формулювання нами визначено такі основні компетенції, що забезпечуватимуть успішне проведення науково-дослідницької діяльності студентів: володіння навичками наукової організації праці; оперування загальнонауковою та конкретно науковою термінологією; здатність глибоко студіювати довідкову літературу, електронні бази даних, системи інформаційного пошуку; здійснення навчально- й науково-дослідницької діяльності (вибір теми розвідки, формулювання мети, визначення об'єкта та предмета, гіпотези та шляхів її

доведення чи спростування, оформлення результатів проведеного дослідження; підготовка та виголошення виступу).

Питання формування у студентів вищих навчальних закладів освіти навичок проводити навчально- та науково-дослідницьку діяльність постійно знаходяться в полі зору дослідників (С. Вітвицька, І. Гайдаєнко, О. Копусь, З. Курлянд, Т. Окуневич, М. Петилюк, З.Слепкань та ін.). Науковці розробляють ефективні шляхи долучення студентської молоді до активних пошуків у галузі лінгвістики, лінгводидактики тощо.

Дослідження науковців, власний досвід роботи у виші, спостереження за начальним процесом дозволяють виділити в навчально- та науково-дослідницькій роботі студентів (НДРС) на такі види:

І. НДРС, що передбачена навчальним планом спеціальності:

а) ознайомлення на І курсі з правилами добору відповідної інформації; опанування вміннями аналізувати й конспектувати першоджерела, виділяти головне й другорядне в навчальному тексті, систематизувати навчальний матеріал, оформляти доповіді, реферати, рецензії та ін. й виголошувати їх;

б) вивчення на II курсі дисципліни «Основи наукових знань» та виконання науково-дослідної частини лабораторних робіт зі спеціальних дисциплін; введення елементів наукової творчості в дисципліни циклів загальних та фахових компетентностей;

б) виконання індивідуальних навчально-дослідних завдань, що виконуються в ході вивчення програмного матеріалу з навчальної дисципліни та завершується складанням заліку чи іспиту (конспект із теми; реферат; анотація опрацьованої довідкової наукової літератури до дисципліни, її бібліографічний опис, історичні дослідження тощо);

в) виконання індивідуальних досліджень (збір фактичного матеріалу) під час практики, первинне опрацювання якого в подальшому може бути використаним під час написання курсового чи дипломного проекту.

г) написання курсових робіт із психолого-педагогічних і мовознавчих дисциплін та випускної дипломної роботи; удосконалення умінь практичної діяльності.

II. НДРС, що входить до навчального плану, але виконується в позанавчальний час.

а) участь у розробці фундаментальних і прикладних наукових тем, розроблених випусковою кафедрою;

б) робота в наукових гуртках і студентських наукових товариствах об'єднаннях, проблемних семінарах та круглих столах;

в) підготовка наукових публікацій і доповідей на науково-практичних та наукових студентських конференціях;

г) участь у студентських олімпіадах, конкурсах студентських наукових робіт та інших заходах [3; 4; 5].

О. Копусь зазначає, що реалізація першого виду НДРС сприяє постійному формуванню дослідницьких умінь студентів (співставлення інформації у шкільних та вузівських підручниках, аналіз вправ, оцінка їх дидактичного, виховного, соціокультурного потенціалу), а другого – професійної компетентності, фахової вправності майбутніх учителів української мови [2, с. 11].

На нашу думку, прилучати майбутнього вчителя української мови до проведення науково-дослідницької роботи слід із першого року навчання. Для цього випускова кафедра розробляє тематику досліджень, ознайомлює з ними студентів, орієнтує на проведення розвідки. Здобувач вищої освіти повинен визначитися з проблемою, що викликає в нього найбільшу зацікавленість, та студіювати її протягом чотирьох років навчання. Тема поступово ускладнюватиметься, переростатиме з повідомлення до реферату (I-II курси), а в подальшому з курсового до дипломного дослідження, включатиме питання, що стосуються майбутньої професійної діяльності.

Наведемо приклад формулювання тем поетапного (за курсами та видами діяльності) наукового дослідження:

<i>Курс</i>	<i>Вид роботи</i>	<i>Тема дослідження</i>
I	Повідомлення, реферат	Мовленнєвий етикет українців
II	Курсова робота з мовознавчих дисциплін	Епістолярій Лесі Українки та мовленнєвий етикет українців
III	Курсова робота з психолого- педагогічних дисциплін	Методика засвоєння національно-культурної специфіки мовленнєвого етикету українців у процесі вивчення української мови (основна школа).
IV	Дипломна робота (бакалаврська)	Формування національно-мовної особистості учня основної школи

Отже, НДДР студентів становить цілісну систему, в основі якої послідовність вибору форм та методів проведення наукових розвідок відповідно до принципу перспективності та наступності в навчальному процесі (залежно від курсу), поступове ускладнення завдань: від аналізу теорії до проведення експерименту та його аналіз, висвітлення результатів на конференціях, семінарах, круглих столах тощо.

Література

1. Вітвицька С. С. Онови педагогіки вищої школи. Підручник за модульно-рейтинговою системою навчання. – 2-ге вид./ Світлана Сергіївна Вітвицька. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – с. 265
2. Копусь Ольга. Організація науково-дослідницької діяльності студентів у професійній підготовці майбутніх учителів української мови і літератури // Ольга Копусь / Українська мова і література в школах України. – 2015. – № 3. – с. 10
3. Пентилюк М. І., Гайдаєнко І. В., Окуневич Т. Г. та ін. Навчально- й науково-дослідна робота студентів-філологів (реферат, курсова, випускна робота з української мови та методики її навчання) :

- Навчально-методичний посібник для студентів. – К. : Ленвіт, 2010. – 120 с.
4. Слєпкань З. І. Наукові засади педагогічного процесу у вищій школі : Навч. посіб. / Слєпкань Зінаїда Іванівна. – К. : Вища школа, 2005. – с. 167.
 5. Шейко В. М., Кушнарєнко Н. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності : Підручник. – 2-ге вид., перероб. і доп. – К. : Знання-Прєс, 2002. – с. 7.